

ULOGA DIDAKTIČKOG STRUKTURIRANJA MUZEJSKIH SADRŽAJA U STVARANJU ŠKOLSKOG KURIKULA

Tamara Kisovar-Ivanda

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
Sveučilište u Zadru

UDK: 159.953 : 069

Prethodno priopćenje
Preliminary paper

Primljeno

: 2009-9-14

Received

SAŽETAK

Rad izvješćuje o istraživanju usmjerenom na proučavanje interesa i stavova prema učenju u situacijama formalnog učenja, potaknutog učenjem u muzejskom okruženju.

Muzeji stvaraju jedinstveno okruženje za informalno učenje. U svjetlu konstruktivističkog poimanja prirode učenja, prethodne spoznaje, interesi i uvjerenja igraju značajnu ulogu u procesu učenja i zato promišljanja usmjeravamo prema mogućnostima osnaživanja procesa formalnog učenja iskustvima muzejskoga kontekstualnog učenja. Muzejske aktivnosti omogućuju učenicima slobodan izbor sadržaja, načina i vremena učenja, ali promatrano u svjetlu ciljeva formalnog obrazovanja, znanja i iskustva tako shvaćenog muzejskog učenja trebaju osnažujući kontekst. U našem je istraživanju osnažujući kontekst lociran izvan muzeja samog, u prostoru školskog učenja. Međutim, možemo se upitati možemo li pozitivan motivacijski utjecaj muzeja koristiti i u situacijama formalnog učenja? Istraživanje se ne bavi obrazovnim postignućima tako promatranog učenja već pronalaženjem povezanosti između informalnoga muzejskog učenja i osnaživanja interesa i pozitivnih stavova prema učenju u formalnom obrazovnom kontekstu.

Ključne riječi: *informalno učenje, formalni obrazovni kontekst, motivacijski potencijal muzeja*

Uvod

Slika koja se mnogima od nas nameće pri spomenu riječi muzej je slika statične ustanove, ustanove koja čuva i konzervira, a nikako mijenja ili promiče nove pristupe i načine društvene komunikacije. Ipak, priča o muzeju je priča o uspjehu i dinamičnom razvoju. Ustanova je to koja već stoljećima predstavlja komunikacijski medij, manjeg ili većeg stupnja otvorenosti, a posljednjih nekoliko desetljeća i ustanova koja među prvima usvaja nove komunikacijske tehnologije.

Ali vratimo se na početak u povijest muzejskih zbirki. Prvi zapisi o jednoj zbirci sežu u vrijeme vladavine kraljeva Novoga babilonskog carstva (7. do 6. st. pr.n.e.) čija je svrha bila pokazati vladarevo bogatstvo i moć (Gob, A. i Drouguet, N., 2007). Muzejske zbirke možemo pratiti kroz razdoblja klasične Grčke, helenizma, Rima, srednjeg vijeka i renesanse, a tek pojavom Francuske revolucije (prema Gob, A. i Drouguet, N., 2007) možemo govoriti o jasno artikuliranim zahtjevima društva prema muzejima. Očekivanja su bila višestruka: čuvanje, zaštita i spas kulturne baštine, prisvajanje kulturnog nasljeđa kraljeva, aristokracije i crkve i njihovo prezentiranje puku, obrazovanje naroda. Dakle, tada se prvi put u povijesti, nasuprot statusno prestižnim privatnim zbirkama, afirmira javna i obrazovna funkcija muzeja.

Muzej najčešće podrazumijeva instituciju koja ujedinjava funkcije poput sakupljanja, čuvanja, izlaganja i interpretacije raznovrsnih objekata. Muzej je stalna, neprofitna ustanova u službi društva i njegova razvitka, otvorena javnosti, koja sakuplja, čuva, istražuje, komunicira i izlaže radi proučavanja, izobrazbe i zabave (Statut ICOM-a, 1989, članak 2., prema Gob, A. i Drouguet, N., 2007, str. 41.). Njegova je društvena funkcija neupitna. Njome su se bavili mnogi teoretičari, bilo sa socioloških, bilo s kulturoloških pozicija, nekad spoznavajući muzej u svjetlu elitizma i ekskluzivnosti, danas pak inkluzivno, u svjetlu opće demokratizacije i jednakopravnosti u smislu opće dostupnosti muzeja kao kulturne ustanove svim njegovim posjetiocima. Engleski teoretičari muzeja koriste sintagmu post-muzej, želeći naglasiti potrebu suvremenog muzeja da odgovori zahtjevima post-moderne. U tom smislu post-muzej zastupa novi pristup muzejskim korisnicima promovirajući sofisticirano razumijevanje složenosti odnosa između kulture, komunikacije, učenja i identiteta (Hooper-Greenhill, E., 2007, str. 1., Marstine, 2006, str. 19., Sandell, 2007, str. 9). Zanimljivu klasifikaciju sastavnica društvenih dimenzija muzeja spominje Throsby (2001, str. 37.) i navodi ih sljedećim redom:

- Muzej doprinosi javnoj raspravi o umjetnosti, kulturi i društvu.
- Pomaže određenju identiteta u specifičnom i općem smislu.
- Potiče kreativne napore, profesionalnih umjetnika i umjetnika amatera.
- Muzej ima osobinu trajne otvorenosti prema komunikaciji. Omogućava posjetu sada ili u bilo kojem trenutku u budućnosti, na vlastitu inicijativu ili na poticaj iz okoline.
- Muzejske sadržaje ostavljamo kao baštinu budućim naraštajima.
- Muzej pruža zajednici obrazovne usluge, formalnog ili neformalnog karaktera.
- Pruža poveznice i s drugim kulturama.

- Članovi zajednice nalaze zadovoljstvo u samoj činjenici postojanja muzeja kao institucije, kao elementa kulturnog krajolike zajednice, čak bez obzira koriste li osobno prednosti posjećivanja muzeja ili ne.

Muzejski sadržaji i učenje

Iskustvo učenja u muzeju za učenika je snažno iskustvo. Po svojoj je prirodi informalno. Ne odvija se u školi ili kakvom drugom formalnom kontekstu. Ipak, spretnim kurikulskim strukturiranjem, može biti dovedeno u suodnos s formalnim obrazovnim okvirom. Muzejsko je učenje dobrovoljno i samomotivirajuće. Učenik može sam odabrati objekte koje želi promatrati, način na koji će to učiniti ili vrijeme koje će posvetiti promatranju pojedinih objekata. Iako je učenje u muzeju uvijek djelomično kognitivno, ono ima snažnu afektivnu komponentu. Utječe na stavove, interese, uvjerenja ili vrijednosti.

Obrazovanje je jedna od najznačajnijih uloga muzeja. Svijest o muzeju kao obrazovnoj ustanovi traje od početka 20. st., a obrazovna je djelatnost u muzejima doživjela procvat tek od 50-ih do 80-ih godina (Šola, 1987, str. 3.). Vrijeme je to procvata različitih oblikovanja obrazovnih strategija unutar samog muzeja i muzeološkog konteksta, ali isto tako i procvata različitih oblika suradnje muzeja i škole.

Dvadeset i prvo stoljeće muzejima donosi ponovno promišljanje njihove svrhe i zadaća, kao i novih redizajniranja "vlastitih pedagogija" (Hooper-Greenhill, E., 2007, str. 1). I danas, početkom 21. st., možemo ustvrditi da vrijeme promišljanja obrazovnih zadaća muzeja i suodnosa muzeja i škole, ne samo da nije prošlo nego se čini da je, osobito u Hrvatskoj, upravo u trenutku intenziviranja i redefiniranja.

Kurikulski pristup, kao relativno nov pristup unutarnjem preustroju odgojno-obrazovnih i školskih sustava, kako formalnog tako i neformalnog učenja (Previšić, 2007, str. 15.), otvara nove mogućnosti strukturiranja muzejskih i nastavnih sadržaja u procesu sukonstrukcije školskog kurikula i s njime povezanim osmišljavanjem nastavnih aktivnosti i stvaranjem muzejsko-školskih nastavnih materijala.

Upravo to osmišljavanje nastavnih i muzejskih aktivnosti te stvaranje muzejsko-školskih nastavnih materijala usmjerenih na muzejske, ali i kurikulske sadržaje, u ovom ćemo radu, podrazumijevati pod sintagmom didaktičko strukturiranje muzejskih sadržaja.

Prednosti korištenja muzejskih sadržaja u ostvarivanju kurikulskih ciljeva

Kurikulski pristup otvorenijeg tipa manje propisuje i svojim fleksibilnijim okvirima otvara svakoj školi mogućnost kreiranja vlastitog kurikula, u skladu s njezinim vizijama i lokalnim potrebama, a sve to unutar okvira nacionalnog kurikula. Neke kurikulske zadaće, vezane uz specifične sadržaje, teško je ostvariti u učionici. Upravo neka od takvih nastavnih područja su područja svrhovite muzejske potpore.

Rezultati istraživanja Centra za muzejska i galerijska istraživanja Sveučilišta u Leicester-u (Watson, S., Dodd, J. i Jones, C., 2007, str. 16-25.) pokazuju pozitivan utjecaj muzejsko-školske suradnje na učeničke stavove prema učenju, na zadovoljavanje potreba učenika sklonih različitim stilovima učenja, na interes, motivaciju, emocionalnu angažiranost i osjećaj samopozdanja učenika. Muzejske izložke i sadržaje 78% učenika je ocijenilo inspirativnim, a 91% učenika posjet muzeju je ocijenilo ugodnim i poticajnim iskustvom.

Tragajući za učinkovitim modelima školsko-muzejske suradnje i ispitujući ih u nastavnoj praksi na problemu implementacije sadržaja zavičajne baštine (Kisovar-Ivanda, T., 2002., str. 7.) došli smo do zaključka da učenicima poticajni i učinkoviti modeli imaju sljedeće osobine:

1. Muzejske obrazovne aktivnosti trebaju biti integrirane u kurikulum, a njihov je pristup cjelovit u odnosu na zahvaćanje sadržaja nastavnih predmeta (kroskurikularni pristup).
2. Aktivnosti trebaju biti pomno i detaljno planirane i strukturirane, uključujući i
3. evaluaciju cjelokupnog procesa.
4. Planiranje i strukturiranje obrazovnih aktivnosti školsko-muzejske suradnje trebali bi provoditi zajednički učitelj/školski pedagog i muzejski pedagog.
5. Čini se da su najučinkovitije muzejske aktivnosti strukturirane kao integrirani nastavni dan jer omogućuju potpunije i cjelovitije muzejsko iskustvo učenika.

Kurikulski okviri i standardi u stvaranju školskog kurikula

Nositelji suradnje muzeja i škole tijekom procesa sukonstrukcije školskog kurikula polaze od kurikulskih okvira nacionalnog kurikula i s njime usklađaju kurikulske sadržaje školskog kurikula. Oni pružaju okvir učenja i poučavanja, odnosno strukturiranja obrazovnih aktivnosti i

materijala, kao i definiranje očekivanih postignuća, s obzirom na obrazovni stupanj i uključena nastavna područja, uvažavajući time kurikulske standarde. Kao sastavnice nacionalnog i školskog kurikula, obrazovni su standardi relevantni čimbenici muzejsko-školske suradnje. Treba ih pojašniti i dogovoriti se prije njihova uključivanja u didaktičke aktivnosti i materijale koji se suradnjom osmišljavaju. Isto tako, u završnoj etapi rada, postaju važnim kriterijem evaluacije cjelokupnog procesa.

Svrha i zadaće ispitivanja motivacijskih učinaka didaktičkog strukturiranja muzejskih sadržaja

Uloga učenja u muzeju, kao i važnost prilagodbe muzejskih sadržaja kurikulskim potrebama formalnog obrazovnog procesa čine se neupitnima. Već spomenuti rezultati istraživanja Sveučilišta u Leicester-u (Watson, S., Dodd, J. i Jones, C., 2007, str. 16-25.) empirijski potkrepljuju ovo stajalište.

Ali krenimo, u našim promišljanjima, korak dalje od početne konstatacije. Krenimo prema motivacijskoj ulozi muzejskih aktivnosti u procesima formalnog učenja jer nas upravo ona vodi do potpunijeg razumijevanja svrhe i zadaće didaktičkog strukturiranja muzejskih sadržaja. Možemo li nedvojbeno ustvrditi da didaktički strukturirane muzejske aktivnosti imaju značajniji motivacijski utjecaj na sam proces formalnog, u našem slučaju, školskog, učenja? Pruža li nam ovakvo polazište dovoljno razloga za pomnije bavljenje ovim problemom tijekom procesa konstrukcije specifičnog i lokalnog školskog kurikula?

Upravo na ova pitanja pokušali smo odgovoriti ispitivanjem povezanosti motivacijskih utjecaja muzejskih aktivnosti i procesa formalnog učenja učenika mlađe školske dobi. Ako možemo uočiti značajnije motivecijske učinke didaktički strukturiranih muzejskih sadržaja i aktivnosti u kontekstu formalnog učenja, tada možemo objasniti i svrhovitost uključivanja takvog strukturiranja spomenutih sadržaja u proces strukturiranja školskog kurikula.

Istraživanje, dakle, nije usmjereno na promatranje ili mjerenje učeničkih postignuća, već na pronalaženje povezanosti između kontekstualnog i informalnog muzejskog učenja i osnaživanja interesa i pozitivnih stavova prema procesu učenja u formalnom obrazovnom kontekstu. Treba naglasiti da je problem vrlo složen, a motivacijski utjecaj relativno teško dokaziv. Stoga smo ispitivanju pristupili svjesni njegovih ograničenja, ali i sa željom davanja skromnog doprinosa razumijevanju motivacijskih učinaka muzeja na procese formalnog učenja, budući da su se do sada u fokusu različitih

ispitivanja uglavnom nalazili učinci muzejskih aktivnosti na obrazovna postignuća učenika.

Metodološki postupci

Instrument i uzorak

Istraživanje je provedeno u Etnografskom muzeju u Zadru i dvije zadarske osnovne škole tijekom travnja 2009. godine.

U istraživanju je korišteno anketiranje, kao neizravna opservacijska metoda istraživanja. Korišten je mješoviti metodologijski pristup (Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., 2006), koji je uključivao kvantitativnu analizu i interpretaciju podataka dobivenih korištenjem Likertovih skala, te kvalitativnu analizu i interpretaciju teksta učeničkih odgovora na otvorena pitanja u anketnom upitniku. Konstruiran je anketni upitnik s devet pitanja: 7 Likertovih skala i dva otvorena pitanja. Likertove skale nudile su pet alternativnih odgovora, na skali od 1 do 5, pri čemu veći broj ukazuje na pozitivnije stavove prema učenju nastavnih sadržaja, dakle, učenja u formalnom obrazovnom kontekstu. Podatci su analizirani korištenjem Microsoft Excel programa, pri čemu dobivene vrijednosti aritmetičke sredine (\bar{X}), standardne devijacije (σ) i t-testa. Nakon kvantitativne obrade podataka, pristupljeno je kvalitativnoj analizi i interpretaciji teksta učeničkih odgovora na otvorena pitanja.

U istraživanje su bile uključene četiri skupine učenika četvrtih razreda (n=77) dviju osnovnih škola u Zadru. U dvije experimentalne skupine bilo je uključeno 38 učenika (20 dječaka i 18 djevojčica) prosječne dobi od 10,4 godina, dok je u kontrolne skupine bilo uključeno 39 učenika (19 dječaka i 20 djevojčica) prosječne dobi od 10,3 godina. Tijekom procjene ujednačenosti skupina korišteni su rezultati testiranja čitalačkih kompetencija učenika s provjerom razumijevanja pročitaneog teksta. Testiranje je bilo provedeno od školskog psihologa u jednoj i školskog pedagoga u drugoj školi.

Iskustva od škole iniciranih posjeta muzejima bila su, prema podacima dobivenim izjavama učiteljica promatranih razrednih skupina, u svim skupinama podjednaka.

Nisu uočene značajnije razlike u socijalnoj strukturi učenika unutar četiriju skupina.

Kao indikatori socijalne strukture razrednih skupina uzeti su obrazovni status roditelja i broj učenika sa subvencioniranim plaćanjem obroka u školi.

Analiza i interpretacija podataka

U skladu s opisanim metodologijskim pristupom, prezentirat ćemo i analizirati podatke dobivene korištenjem Likertovih skala, te kvalitativnom analizom i interpretacijom teksta učeničkih odgovora na otvorena pitanja u anketnom upitniku.

Tablica 1. Zadovoljstvo i osjećaj ugone

	1. Jesi li uživao/uživala u radu na današnjoj lekciji?			2. Kako si se osjećao/osjećala?		
	\bar{X}	σ	t-test	\bar{X}	σ	t-test
Eksperimentalna skupina dječaci, N=20	4,20	0,69		4,25	0,78	
Kontrolna skupina dječaci, N=18	3,22	0,94		2,83	0,98	
t-test dječaci			0,83			1,12
Eksperimentalna skupina djevojčice, N=19	4,31	0,67		4,52	0,51	
Kontrolna skupina djevojčice, N=20	3,35	0,93		3,65	0,74	
t-test djevojčice			0,84			0,74

Prva dva pitanja u upitniku usmjerena su na određivanje stupnja učeničkog zadovoljstva nastavnom aktivnošću i osjećaja ugone tijekom nastavnog rada na lekciji, u obje promatrane situacije, s prethodnom muzejskom aktivnošću i bez nje. Vrijednosti t-testa pri određivanju stupnja zadovoljstva nastavnom aktivnošću upućuju nas na zaključak da prethodna muzejska aktivnost nije značajno utjecala na stupanj zadovoljstva samom nastavnom aktivnošću. Isti pokazatelj ukazuje na nešto značajniju razliku u stupnju osjećaja ugone između skupine dječaka eksperimentalne i dječaka kontrolne skupine, dok je u eksperimentalnim i kontrolnim skupinama djevojčica ta razlika bitno manje značajna. Treba naglasiti da ni kod jednog od ovdje navedenih motivacijskih indikatora nije uočena statistički značajna razlika. To bi nas moglo orijentacijski upućivati na činjenicu da na sam osjećaj zadovoljstva i ugone tijekom klasičnog predavačkog nastavnog rada u formalnom kontekstu ne utječu bitno aktivnosti informalnog učenja koje

moгу predhoditi učenju u formalnom kontekstu, ali se odvijaju u vremenski jasno razgraničenim situacijama i učenik ih ne doživljava kao iskustvenu cjelinu.

Tablica 2. Interesi i razumijevanje

	3. Jesi li na ovom satu naučio/naučila nešto zanimljivo?			4. Jesi li razumio/razumjela većinu stvari koje ste danas na satu učili?		
	\bar{X}	σ	t-test	\bar{X}	σ	t-test
Ekperimentalna skupina dječaci, N=20	4,60	0,50		4,00	0,72	
Kontrolna skupina dječaci, N=18	2,72	0,95		3,33	0,68	
t-test dječaci			1,73			0,66
Ekperimentalna skupina djevojčice, N=19	4,52	0,51		4,05	0,70	
Kontrolna skupina djevojčice, N=20	2,8	0,76		3,7	0,65	
t-test djevojčice			1,86			0,36

Trećim i četvrtim pitanjem na Likertovim su skalama procjenjivani interesi i razumijevanje na satu, pismeno i usmeno, prezentiranih sadržaja. Procjenjivane su obje situacije, s prethodnom muzejskom aktivnošću i bez nje. Uočili smo značajniju povezanost muzejskih aktivnosti i učničkih interesa u obje eksperimentalne skupine. Izraženija povezanost nije uočena između muzejskih aktivnosti i učničkog razumijevanja prezentiranih sadržaja.

Tablica 3. Vrednovanje stila rada i želja za nastavljanjem započetog procesa učenja

	5. Bi li želio/željela ponovo u školi raditi na sličan način?			6.. Bi li želio/željela nastaviti učiti o stvarima o kojima smo danas učili ?		
	\bar{X}	σ	t-test	\bar{X}	σ	t-test
Eksperimentalna skupina dječaci, N=20	4,55	0,68		4,2	0,76	
Kontrolna skupina dječaci, N=18	2,22	0,87		2,61	0,69	
t-test dječaci			2,08			1,53
Eksperimentalna skupina, djevojčice, N=19	4,52	0,69		4,42	0,76	
Kontrolna skupina djevojčice, N=20	2,55	0,75		2,7	0,80	
t-test djevojčice			1,91			1,55

Petim smo pitanjem željeli procijeniti u kojoj se mjeri učenicima svidio isti način rada na nastavnim sadržajima u obje situacije, kada su nastavnim radu prethodile muzejske aktivnosti i kada one nisu provođene. I u skupini dječaka i u skupini djevojčica rezultati ukazuju na znatno veću želju za radom na sličan način i u njihovom budućem nastavnim radu. Ta je želja izraženija u skupini dječaka, što bi moglo ukazivati na činjenicu da su oni doživjeli snažniji motivacijski učinak prethodnih muzejskih aktivnosti. Ovdje treba naglasiti da nismo sigurni da su visoke ocjene načina rada u eksperimentalnoj skupini uistinu odraz ocjene stila samoga nastavnog rada u učionici, te da učenici nisu zapravo ocjenjivali ukupni tijek aktivnosti, koji u tom slučaju uključuje i muzejske aktivnosti.

Rezultati šestog pitanja ukazuju da dječaci i djevojčice u eksperimentalnim skupinama iskazuju u relativno velikoj mjeri, u odnosu na kontrolnu skupinu, želju za nastavkom učenja sličnih sadržaja, ali razlika je znatno manje izražena nego kada je u pitanju stila rada, što bi moglo možda ponovo biti posljedica činjenice da su sa stilom rada učenici povezivali i rad u muzejima, dok je same nastavne sadržaje prezentirane na satu bilo, za učenike, lakše odvojeno percipirati.

Tablica 4. Želja za produbljenim spoznavanjem proučavanih sadržaja

	7. Bi li želio/željela naučiti više o bilo kojem dijelu priče o kojoj smo danas pripovijedali ?		
	\bar{X}	σ	t-test
Eksperimentalna skupina dječaci, N=20	4,5	0,688	
Kontrolna skupina dječaci, N=18	2,33	0,752	
t-test dječaci			2,12
Eksperimentalna skupina djevojčice, N=19	4,42	0,692	
Kontrolna skupina djevojčice, N=20	2,7	0,801	
t-test djevojčice			1,62

Sedimim smo pitanjem željeli ispitati razinu želje za nastavljanim rada na produbljanju i temeljitijem spoznavanju sadržaja koji su tijekom nastavnog rada bili proučavani. Značajno veća želja za produbljenim spoznavanjem pojedinih dijelova nastavnih sadržaja uočena je u eksperimentalnim skupinama. U skupinama dječaka razlika između eksperimentalne i kontrolne skupine pokazala se statistički značajnom. To nas navodi na zaključak da muzejsko iskustvo kao interventni čimbenik u iskustvima koja prethode klasičnom učenju u formalnom kontekstu može pozitivno utjecati na stupanj želje za produbljenim spoznavanjem sadržaja učenja. Razloge bismo mogli potražiti i u zornosti u spoznavanju koju nam omogućuju muzejski izložci i u motivacijskoj vrijednosti specifične komunikacijske uloge muzeja, muzejske zbirke i didaktički strukturiranih muzejskih aktivnosti.

Tablica 5. Interesi i osobna konstrukcija značenja

Eksperimentalne skupine (N=39)		
<i>Na satu mi je najzanimljivije bilo...</i>	N	%
opisi života u gradu početkom prošlog stoljeća	16	41,02
opisi odjeće stanovnika grada i sela	8	20,05
opisi međusobnog ophođenja ljudi u Zadru početkom prošlog stoljeća	5	12,82
čitanje priča o prošlosti Zadra	5	12,82
opisi trgova i ljudi na njima	3	7,69
sve mi je bilo zanimljivo	1	2,56
Kontrolne skupine (N=38)		
<i>Na satu mi je najzanimljivije bilo...</i>	N	%
čitanje priča o prošlosti Zadra	11	28,94
opisi odjeće ljudi u gradu i pažnja koju su pridavali odjeći	10	26,31
opis zgrada u Zadru u prošlosti	6	15,78
izgled ljudi u gradu	5	13,15
priča o izgledu glavnog trga u prošlosti	2	5,26
ništa mi nije bilo zanimljivo	2	5,26
slušanje priča putnika posjetitelja Zadra u prošlosti	1	2,63
da su putnici dolazili u naš grad u prošlosti	1	2,63
da su grad smatrali elegantnim i finim	1	2,63

Prvo otvoreno pitanje je bilo usmjereno na traženje najzanimljivijih dijelova sadržaja proučavanih na satu. Njegova je svrha bila dobiti informacije o učeničkim interesima i konstrukciji značenja bez direktnog propitivanja o učenju i stvaranju značenja.

Možemo primijetiti da je najveći broj učenika u eksperimentalnoj skupini najprije uočio opise života u gradu, opise odjeće stanovnika grada i stanovnika sela, što se može izravno dovesti u vezu s izlošcima u Etnografskom muzeju, među kojima su dominirali odjevni predmeti i ukrasi za odjeću. Ovdje bismo mogli uočiti vezu između prethodnog muzejskog iskustva informalnog učenja sa stvaranjem značenja u procesu formalnog učenja.

Iako su učenici kontrolne skupine, koja nije bila u muzeju, također zanimljivim smatrali izgled ljudi, zgrada i trgova, oni su to naglasili u znatno manjem broju nego učenici eksperimentalne skupine. Više su iskazali interes za sam tekst, priču koja ih je poticala na imaginaciju. Oni nisu imali mogućnost stvaranja analogije između promatranog predmeta i njegova opisa u tekstu. Također je zanimljivo da su značajnom ocijenili činjenicu da je jedan putnik Zadar ocijenio "elegantnim i finim gradom", što ukazuje na svijest o vlastitom mjesnom i regionalnom identitetu i želju za pozitivnom percepcijom vlastite sredine.

Tablica 6. Poticajnost

Eksperimentalne skupine (N=39)		
<i>Ovaj nastavni sat me potaknuo na ...</i>	N	%
istraživanje prošlosti Zadra	10	25,64
razmišljanje o prošlosti Zadra	10	25,64
na pažljivije promatranje grada i ljudi u njemu	9	23,07
čitanje priča o Zadru u prošlosti	5	12,82
osjećaj pripadanosti Dalmaciji kao zavičajnom prostoru	3	7,69
čuvanje predmeta iz prošlosti	1	2,56
nije me ni na što potaknuo	1	2,56
Kontrolne skupine (N=38)		
<i>Ovaj nastavni sat me potaknuo na ...</i>	N	%
čitanje priča o Zadru u prošlosti	13	34,21
više me zanima prošlost Zadra	10	26,31
divljenje Zadru u prošlosti	5	13,15
istraživanje prošlosti Zadra	4	10,52
zainteresiranost za stare običaje	4	10,52
ni za šta posebno	2	5,26

Drugo je otvoreno pitanje bilo usmjereno na poticaje koji su se u učenika pojavili tijekom osobne uključenosti u aktivnosti na satu i susreta s tekstovima o Zadru u prošlosti. Odgovori učenika eksperimentalne skupine čine se zanimljivima jer možemo uočiti poticajnost muzejskih aktivnosti na pokretanje istraživačkih aktivnosti, razvijanje zainteresiranosti za prošlost

grada Zadra, jačanje interesa za promatranje sadašnjeg grada i ljudi u njemu te razvijanje osjećaja zavičajne pripadnosti Zadru i Dalmaciji.

Odgovori učenika kontrolne skupine u skladu su s različitošću njihovoga prethodnog iskustva, pa oni u prvi plan ističu iskustvo slušanja i čitanja priča iz prošlosti grada. Iskazuju zainteresiranost za stare običaje i povijesne događaje. Zanimljivo je da četiri učenika formuliraju odgovore u kojima izričito naglašavaju divljenje prema Zadru u prošlosti. Istovremeno nije uočeno da učenici kontrolne skupine spominju poticajnost nastavnih aktivnosti u odnosu na promatranje ili čak istraživanje, što je uočeno u odgovorima učenika eksperimentalne skupine.

Zaključne misli

Pokušajmo u zaključku odgovoriti na naša dva početna pitanja. Kao prvo, možemo li ustvrditi da didaktički strukturirane muzejske aktivnosti imaju značajniji motivacijski utjecaj na sam proces formalnog, u našem slučaju školskog učenja? Analizirajući kvantificirane rezultate, čini se da je muzejsko iskustvo dostiglo najznačajniju razinu poticajnosti na želju učenika za produbljenim spoznavanjem proučavanih sadržaja, i to osobito u skupini dječaka. Uočljiv je i relativno značajan utjecaj muzejskog iskustva na učenički interes prema proučavanim sadržajima, iako ono nije bitno utjecalo na osjećaj razumljivosti nastavnih sadržaja. Čini se da muzejske aktivnosti nisu bitno povećale osjećaj zadovoljstva samim nastavnim radom u učionici, ali je uočljivo povećanje razine osobnog osjećaja ugođe tijekom nastavnog rada. Možemo pretpostaviti da je do činjenice da su se učenici osjećali ugodnije došlo zbog njihovog osjećaja da su u muzeju već upoznali neke od proučavanih sadržaja te je stoga vjerojatno i strah od neuspjeha bilo manje izražen. Osim kod razine poticajnosti na želju učenika za produbljenim spoznavanjem sadržaja, nisu bile uočljive značajnije razlike promatranih pokazatelja između dječaka i djevojčice u eksperimentalnim i kontrolnim skupinama.

Tijekom kvalitativne analize i interpretacije tekstova odgovora na otvorena pitanja mogli smo uočiti utjecaj muzejskih sadržaja i aktivnosti na stvaranje značenja za vrijeme nastavnog rada. Učenici eksperimentalnih skupina uistinu su najprije uočavali one tekstualne sadržaje i probleme koje su već imali prigodu djelomično uspostaviti osobnu komunikaciju u susretu s muzejskim prostorom (fizički i socijalno-interakcijski aspekti) i s izlošcima muzejske zbirke. Primjerice, najprije su uočavali aspekte gradskog života, a zatim različitost opisa odijevanja ljudi iz gradske sredine i ljudi koji su na gradske trgove i ulice došli iz različitih mjesta iz okolice

Zadra. Možemo to dovesti u vezu s činjenicom da su se u Etnografskom muzeju susreli s brojnim izlošcima koji ilustriraju tradicijsko odijevanje mjesta koja od davnina gravitiraju prema Zadru. Rezultati eksperimentalne skupine (tablica 6) također nas upućuju na poticajnost muzejskih aktivnosti u osnaživanju interesa prema aktivnostima promatranja i istraživanja predmeta i pojava koje ih u njihovoj životnoj sredini okružuju.

Učenici kontrolne skupine su se tijekom rada usmjerili prema usmeno i pismeno prezentiranim nastavnim sadržajima. Uočljiva je inspirativnost teksta i usmenih nastavnih aktivnosti na osjećaje i imaginaciju učenika. Oni ističu zanimljivost priča o prošlosti Zadra. Zanimljiva im je i pažnja koju su stanovnici grada poklanjali svome izgledu i ponašanju. I oni iskazuju zainteresiranost za aktivnosti istraživanja prošlosti Zadra, ali u nešto manjoj mjeri od učenika iz eksperimentalne skupine.

Možemo pokušati odgovoriti i na drugo bitno pitanje koje smo postavili prije samog istraživanja, a to je pitanje o razlozima za pomnije bavljenje ovim problemom tijekom procesa konstrukcije specifičnog i lokalnog školskog kurikula? Čini nam se da su u našem ispitivanju muzejske aktivnosti i muzejski sadržaji pokazali određeni motivacijski potencijal. Zato pažnju koju bismo mogli pokloniti njihovom didaktičkom strukturiranju u procesu konstrukcije školskog kurikula smatramo korisnom i svrhovitim.

Literatura

- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2006) *Metode istraživanja u obrazovanju*. Zagreb: Naklada Slap.
- Gob, A. i Drouguet, N. (2007) *Muzeologija*. Zagreb: Izdanja Antibarbarus.
- Hooper-Greenhill, E. (2007) *Museums and Education*. London and New York: Routledge International Council of Museums (1989) *Statut ICOM-a* usvojen na 16. godišnjoj skupštini u Hagu održana 5. rujna 1989.
- Kisovar-Ivanda, T. (2002), *Muzejske priče o zavičaju*. Školske novine, br. 12-13., Zagreb, str. 7.
- Marstine, J. (2006) *New Museum Theory and Practice: An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Previšić, V. (2007), *Pedagogija i metodologija kurikula*. U: Previšić, V., Kurikul. Zagreb: Zavod za pedagogiju, str. 15- 37.
- Sandell, R. (2007) *Museums, Prejudice and the reforming of Difference*, London: Routledge.
- Šola, T. (1987), *Od obrazovanja do komunikacije*. ICOM News. 40, 3/4.

- Throsby, D. (2001) *Economics and Culture*. Cambridge: Cambridge University Press
- Watson, S., Dodd, J., Jones, C. (2007) *Engage, learn, achieve*. Leicester: Research Centre for Museums and Galleries, University of Leicester.

THE ROLE OF DIDACTIC STRUCTURE OF MUSEUM ITEMS IN DESIGNING SCHOOL CURRICULUM

ABSTRACT

The paper reports on a research project about learning interests and attitudes toward learning in formal educational situations influenced by contextual museum learning, conducted in Zadar, Croatia.

Museums create unique milieus for contextual learning. Because of the constructed nature of learning, prior knowledge, interests and beliefs play a tremendous role in all learning and that is the reason why museum experience reinforces experiences outside the museum. In museum students can exercise choice over what and when they learn. But in context of formal education the knowledge and experience gained from museums is incomplete. It requires enabling context to become complete. In our research that enabling context occurs outside the museum, in school. But does museum visit increase their motivation to learn in school and do they find new ways to think about their school work? Can we use positive motivational influence of museum in formal learning situations? The research is not concerned with the learning outcomes from the projects, but with finding interconnection between informal museum learning and reinforcing interests and positive attitudes towards learning in formal educational context.

Key words: *informal learning, formal educational context, motivational potential of museum*